

Makro: Kapasite kullanımında zayıf seyrir; iç piyasaya yönelik beklentilerde iyileşme

Eylül ayına ilişkin veriler, imalat sanayinde üretimin ana eğilim olarak zayıf seyretmeye devam ettiğine işaret ediyor. Kapasite kullanım oranı (KKO) taşıt sektöründeki fabrika tatilinin sona ermesiyle aylık bazda 0,2 puan artsa da, bu etki haricinde azalmaya devam etti. KKO, %73,8 ile tarihsel ortalamasının 2,5 puan ile belirgin altında. Temmuz ayı SÜE verisi için yazdığımız notta da dikkat çektiğimiz üzere imalat sanayi görünümünde sektörler arasındaki ayrışma KKO verisinde de gözleniyor: Giyim, gıda ve tekstil dayanıksız tüketimi zayıflatırken, diğer ulaşımdaki olumlu seyre rağmen makine-teçhizat imalatındaki sert daralmanın etkisiyle yatırım mallarında da zayıflama sürüyor. Ara mallarında inşaat bağlantılı sektörler aracılığıyla görece olumlu seyrir izleniyor.

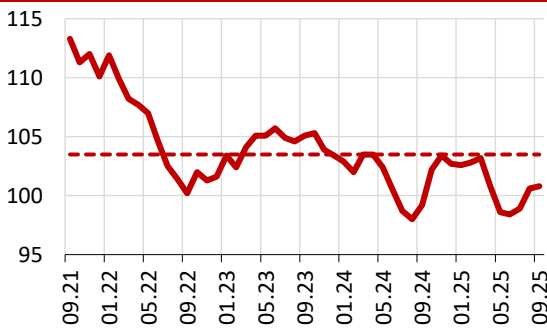
Üretime ilişkin zayıf sinyallere rağmen, özellikle iç piyasa siparişlerine ilişkin beklentilerde iyileşme sürüyor. Hizmet ve perakende güven endekslerinde de iş hacmi, beklentilerinde benzer bir görünüm olması dikkat çekiyor. Gevşeyen ve gevşemeye devam etmesi beklenen finansal koşullar iç piyasaya yönelik beklentileri iyileştirmiş gibi duruyor. Benzer şekilde yatırım eğiliminde de genele yayılan bir iyileşme var.

Güven Endeksleri

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE): RKGE mevsimsellikten arındırılmış (m.a) olarak 0,2 puan ile sınırlı artarak 100,8 değerini aldı ve nisan ayındaki seviyesine geri döndü (Grafik 1). Ancak endeksin son iki aydaki artışa rağmen tarihsel ortalamasının altında kalması imalat sanayinde zayıflığın devam ettiğine işaret ediyor. Üçüncü çeyrek genelinde ise RKGE ikinci çeyrek ortalamasına kıyasla 0,8 puan artışla 100,1 değerini aldı.

Sektörel Güven Endeksleri (SGE): Eylül ayında hizmet dışındaki sektörlerde güven endeksleri arttı (Grafik 2). **Hizmet** sektörü güven endeksi ise aylık bazda sınırlı geriledi. **Perakende** sektörü güven endeksi son iki aydır artarak mayıstan bu yana en yüksek seviyeye ulaştı. Sektörde gelecek 3 aylık satış beklentisi iyileşmekte. Diğer taraftan mevcut iş hacmine yönelik değerlendirmeler ılımlı azalıyor. **İnşaat** sektörü güven endeksi ise eylülde 3,1 puan artışla ağustostaki düşüşü büyük ölçüde telafi etti.

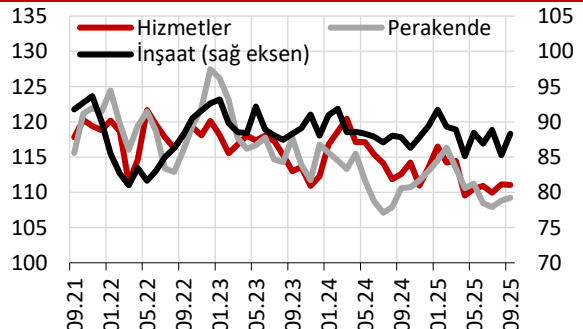
Grafik 1. Reel Kesim Güven Endeksi
(mevsimsellikten arındırılmış) *

* Kesikli çizgi serinin 2007-2019 ortalamasıdır.

Kaynak: TCMB

Grafik 2. Sektörel Güven Endeksleri
(mevsimsellikten arındırılmış)

Kaynak: TÜİK

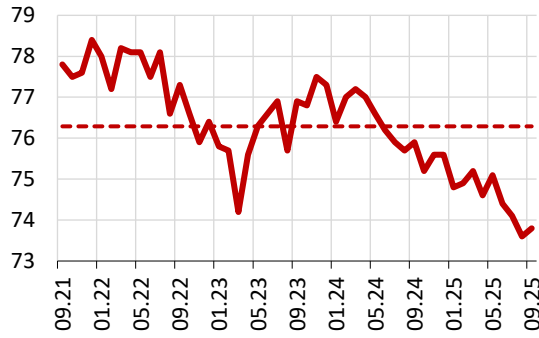
Kapasite Kullanım Oranı (KKO)

KKO'da (m.a.) süregelen düşüş eğilimi eylülde 0,2 puanlık artışla durakladı (Grafik 3). Geçtiğimiz ayki notumuzda ağustostaki düşüşte sektörde bakım çalışmaları kaynaklı fabrika kapanmalarının etkili olduğunu belirtmiş, bu etkinin eylülde telafi edileceğini belirtmiştik. Nitekim, **motorlu kara taşıtlarında** KKO ağustosta 7,8 puan düştükten sonra eylülde 6,6 puan artışla %71,4'e geldi ve ağustostaki düşüşün büyük oranda telafi etti. Taşıt sektörü kaynaklı oynaklığı dışlayacak şekilde KKO'nun temmuz (%74,1)

ve eylül (%73,8) değerlerini kıyasladığımızda ana eğilimde düşüşün sürdüğünü söyleyebiliriz (Grafik 3). Dolayısıyla eylülde KKO'daki aylık artışı ana eğilimde bir toparlanmanın başlangıcı veya gerçek anlamda bir artış gibi düşünmemek gerekiyor.

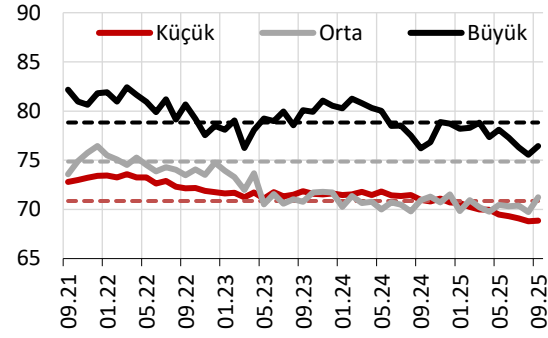
Mal grupları bazında ara malları dışında tüm mal gruplarında KKO geriledi (Grafik 5 ve 6. Taşıt sektöründeki mekanik toparlanmaya rağmen yatırım mallarında azalış sürdü. Sektörde KKO %70,0 ile Temmuz 2021'den bu yana en düşük seviyede.

Grafik 3. Kapasite Kullanım Oranı (mevsimsellikten arındırılmış, %)*

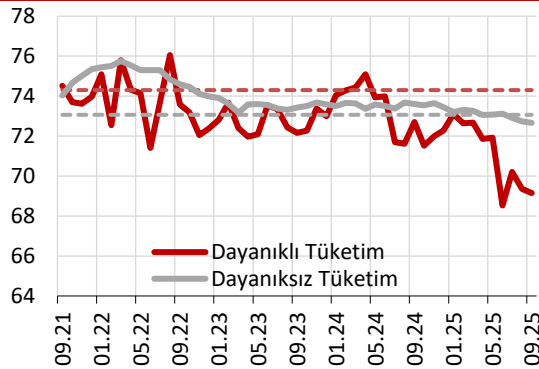
* Kesikli çizgi serinin 2007-2019 ortalamasıdır.
Kaynak: TCMB

Grafik 4. Kapasite Kullanım Oranı (ölçeğe göre, mevsimsellikten arındırılmış, %)*

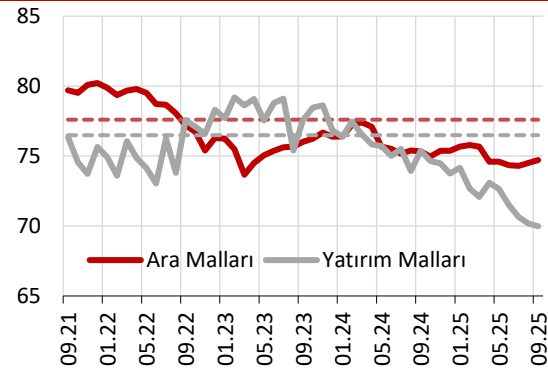

* Kesikli çizgiler ilgili serinin 2007-2019 ortalamasıdır.
Kaynak: TCMB, Akbank

Grafik 5. Ana Sanayi Gruplarına göre KKO (mevsimsellikten arındırılmış, %)*

* Kesikli çizgiler ilgili serinin 2007-2019 ortalamasıdır.
Kaynak: TCMB, Akbank

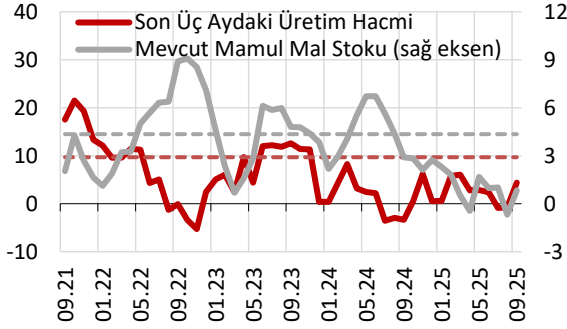

İktisadi Yönelim Anketi

Son 3 ay **üretim hacmi** sorusu eylül ayında belirgin artarken, uzun dönem ortalamasının 5,3 puan altında kalarak KKO'dakine benzer şekilde zayıf görünümünü korudu (Grafik 7). Ölçek bazında büyük ölçekli firmalardaki, mal grupları bazında ise dayanıklı tüketim mallarındaki artış öne çıktı. **Mamul mal** stoku da eylülde aylık bazda arttı. Artışta ölçek bazında büyük ölçekli firmalar, mal grupları bazında yatırım malları öne çıktı. Dayanıklı tüketim mallarında stoklar azalırken, ara mallarında arttı (Grafik 7).

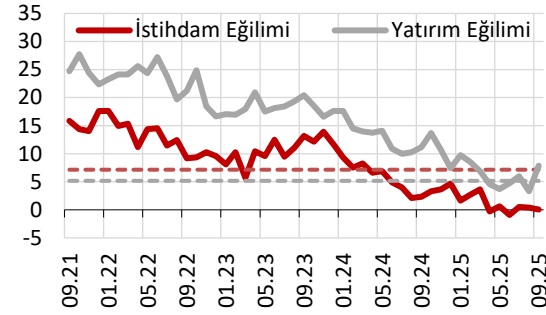
Kayıtlı siparişler iç piyasada son iki aydır artış gösteriyor. **İhracat siparişlerinde de toparlanma görüldü**; bununla birlikte tarihsel ortalamalara göre zayıf seyir ivme kaybetmekle birlikte devam etti (Grafik 8). İhracat siparişlerinde toparlanma ölçek bazında genele yayılırken, mal grupları bazında ise yatırım mallarında belirgin oldu. İç piyasa siparişleri ölçek bazında küçük ölçekli firmalar dışında diğer firmalarda arttı. Mal grupları bazında ise dayanıklı ve dayanıksız tüketim mallarında azalırken, yatırım malları ve ara mallarında arttı.

Grafik 7. Son 3 Aydaki Üretim Hacmi (mev. ard., arttı-azaldı) ve Mevcut Mamul Mal Stoku (mev. ard., normal üstü-normal altı)*

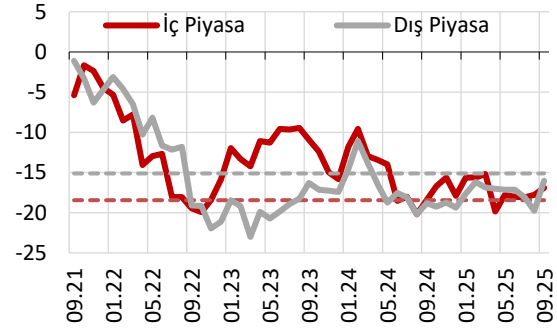
* Kesikli çizgiler ilgili serinin 2007-2019 ortalamasıdır.
Kaynak: TCMB, Akbank

Grafik 9. İstihdam ve Yatırım Eğilimi (mev. ard., artacak-azalacak, %)

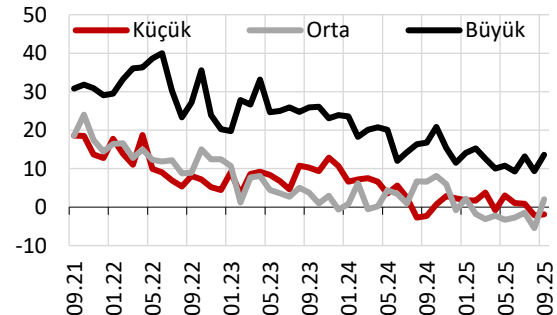
* Kesikli çizgiler ilgili serinin 2007-2019 ortalamasıdır.
Kaynak: TCMB, Akbank

Grafik 8. Kayıtlı Siparişler (mev. ard., normal üstü-normal altı, %)*

* Kesikli çizgiler ilgili serinin 2007-2019 ortalamasıdır.
Kaynak: TCMB, Akbank

Grafik 10. Yatırım Eğilimi (ölçeğe göre, mev. ard., artacak-azalacak, %)

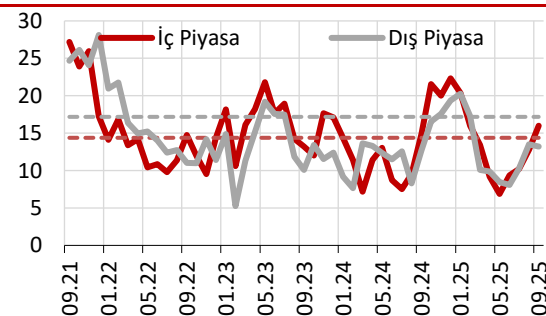

Kaynak: TCMB, Akbank

İstihdam eğiliminde henüz bir iyileşme yok. **Yatırım** eğilimi ise eylülde belirgin artış gösterdi (Grafik 9). Yatırım eğilimi tüm ölçeklerde artarken, mal grupları bazında da dayanıklı tüketim malları dışındaki sektörlerin geneline yayıldı (Grafik 10).

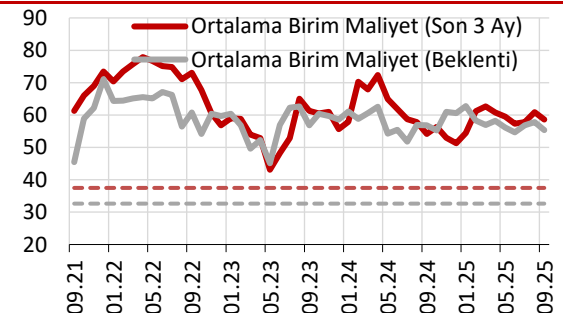
İmalat sanayi firmalarının **dış sipariş** beklentileri iki aylık yükselişin ardından eylülde sınırlı geriledi. **İç piyasa** sipariş **beklentileri** ise son dört aydır artıyor (Grafik 11). Mal grupları bazında dış sipariş beklentileri yatırım malları dışındaki mal gruplarında azaldı. İç siparişlerde ise son iki aydır dayanıklı tüketim mallarında belirgin artış görülüyor.

Grafik 11. Gelecek 3 Ay Sipariş Beklentileri (mevs. ard., artacak-azalacak, %)*

* Kesikli çizgiler ilgili serinin 2007-2019 ortalamasıdır.
Kaynak: TCMB, Akbank

Grafik 12. Son 3 Ay ve Gelecek 3 Ay Ortalama Birim Maliyet (mev. ard., arttı-azaldı, artacak-azalacak, %)*

* Kesikli çizgiler ilgili serinin 2007-2019 ortalamasıdır.
Kaynak: TCMB, Akbank

Maliyet ve fiyatlamalara ilişkin sorulardan, gelecek 3 aya ilişkin beklentileri eylül ayında azaldı (Grafik 12). İmalat sanayinin gelecek 12 ay ÜFE yıllık enflasyon beklentisi gerilemeye devam etti ve 0,9 puan azalarak %34,5 değerini aldı. Beklenti mevcut ÜFE yıllık enflasyonunun (%25,2) üzerinde seyretmeye devam ediyor.

Bu rapor Akbank Ekonomik Araştırmalar tarafından hazırlanmıştır.

Ekonomik.arastirmalar@akbank.com

Dr. Çağlar Yüncüler - Müdür

Caglar.Yunculer@akbank.com

M. Sibel Yapıcı

Sibel.Yapici@akbank.com

Sercan Pişkin

Sercan.Piskin@akbank.com

YASAL UYARI: Bu rapor ve yorumlardaki yazılar, bilgiler ve grafikler, ulaşılabilen ilk kaynaklardan iyi niyetle ve doğruluğu, geçerliliği, etkinliği velhasıl her ne şekil, suret ve nam altında olursa olsun herhangi bir karara dayanak oluşturması hususunda herhangi bir teminat, garanti oluşturmadan, yalnızca bilgi edinilmesi amacıyla derlenmiştir. İş bu raporlardaki yorumlardan; eksik bilgi ve/veya güncellenme gibi konularda ortaya çıkabilecek zararlardan Akbank TAŞ, Ak Yatırım AŞ ve çalışanları sorumlu değildir. Akbank TAŞ ve Ak Yatırım AŞ her an, hiçbir şekil ve surette ön ihbara ve/veya ihtara gerek kalmaksızın söz konusu bilgileri, tavsiyeleri değiştirebilir ve/veya ortadan kaldırabilir. Genel anlamda bilgi vermek amacıyla genel yatırım tavsiyesi niteliğinde hazırlanmış olan iş bu rapor ve yorumlar, kapsamlı bilgiler, tavsiyeler hiçbir şekil ve surette Akbank TAŞ ve Ak Yatırım AŞ'nin herhangi bir taahhüdünü içermediğinden, bu bilgilere istinaden her türlü özel ve/veya tüzel kişiler tarafından alınacak kararlar, varılacak sonuçlar, gerçekleştirilecek işlemler ve oluşabilecek her türlü riskler bizzat bu kişilere ait ve raci olacaktır. Bu nedenle, işbu rapor, yorum ve tavsiyelerde yer alan bilgilere dayanılarak özel ve/veya tüzel kişiler tarafından alınacak kararlar, varılacak sonuçlar, gerçekleştirilecek işlemler nedeniyle oluşabilecek her türlü maddi ve manevi zarar, kar mahrumiyeti, her ne nam altında olursa olsun ilgililer veya 3. kişilerin uğrayabileceği doğrudan ve/veya dolayısıyla oluşacak zarar ve ziyandan hiçbir şekil ve surette Akbank T.A.Ş., Ak Yatırım A.Ş ve çalışanları sorumlu olmayacak olup, ilgililer, uğranılan/uğranılacak zararlar nedeniyle hiçbir şekil ve surette her ne nam altında olursa olsun Akbank TAŞ, Ak Yatırım AŞ ve çalışanlarından herhangi bir tazminat talep etme hakkı bulunmadıklarını bilir ve kabul ederler. Bu rapor, yorum ve tavsiyelerde yer alan bilgiler "yatırım danışmanlığı" hizmeti ve/veya faaliyeti olmayıp, genel yatırım danışmanlığı faaliyeti kapsamındadır; yatırım danışmanlığı hizmeti almak isteyen kişi ve kurumların, iş bu hizmeti vermeye yetkili kurum ve kuruluşlarla temasa geçmesi ve bu hizmeti bir sözleşme karşılığında alması SPK mevzuatınca zorunludur. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler, genel yatırım danışmanlığı faaliyeti kapsamında genel olarak düzenlendiğinden, kişiye özel rapor, yorum ve tavsiyeler içermediğinden mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

